

พระบรมราชาโชวาทที่จารึกอยู่ในประวัติศาสตร์ ของชาวอมศว (พ.ศ. 2517-2531)

วงเดือน นาราสังข์*

บทคัดย่อ

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงมีพระมหากรุณาธิคุณล้นเกล้าล้นกระหม่อม ต่อผลิตและบัณฑิตของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒที่มีกำเนิดจากวิทยาลัยวิชาการศึกษาซึ่งเป็นสถาบันผลิตครูชั้นสูง พระบรมราชาโชวาทที่พระราชทานแก่บัณฑิตและนิสิตของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ทั้ง 8 วิทยาเขตในช่วง พ.ศ. 2517 - 2531 ก่อนที่มหาวิทยาลัยจะมีการเปลี่ยนแปลงสถานภาพในพ.ศ. 2532¹ ไม่เพียงเป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวกับอดีตของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒในสมัยเริ่มต้น หากยังสะท้อนถึงพระมหากรุณาธิคุณต่อปวงชนชาวไทย ด้วยเป็นแนวพระราชดำริเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของประเทศชาติเพื่อพัฒนาคุณภาพของพลเมือง โดยเฉพาะคุณภาพของครูและบุคลากรทางการศึกษาที่เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาเยาวชนของชาติ ตลอดจนการพัฒนาคุณภาพของบุคลากรที่ศึกษาในสาขาวิชาต่างๆ ซึ่งล้วนเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีความสำคัญต่อพัฒนาประเทศชาติให้ก้าวหน้าและยั่งยืน

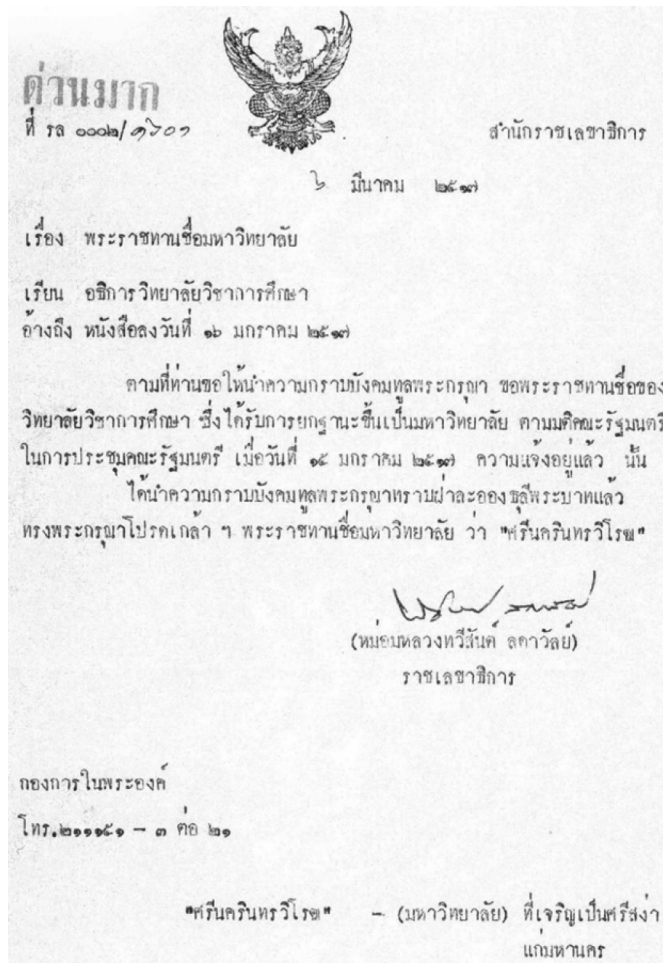
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒหรืออมศว ได้รับพระมหากรุณาธิคุณจากพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชต่อเนื่องนับตั้งแต่ยังมีสถานะเป็นวิทยาลัยวิชาการศึกษา กระทั่งได้รับยกฐานะเป็นมหาวิทยาลัย ด้วยพระองค์ทรงสนพระราชหฤทัยและทรงให้ความสำคัญกับการพัฒนาด้านการศึกษา ซึ่ง “.. เป็นปัจจัยสำคัญที่สุดอย่างหนึ่งของชีวิต เพราะเป็นรากฐานสำหรับช่วยให้บุคคลสามารถก้าวไปถึงความสำเร็จ ความสุข ความเจริญทั้งปวง ทั้งของตนเองและของส่วนรวม ...”² ดังนั้น แม้ว่าวิทยาลัยวิชาการศึกษาซึ่งได้รับยกฐานะจากโรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูงตามพระราชบัญญัติวิทยาลัยวิชาการศึกษา พุทธศักราช 2497 จะมีสถานะเป็นเพียงวิทยาลัยที่ผลิตบัณฑิตระดับอุดมศึกษา แต่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงให้ความสำคัญต่อสถาบันและนิสิตของสถาบันแห่งนี้เช่นเดียวกับมหาวิทยาลัยอื่นๆ ในขณะนั้นที่มีอยู่ 5 มหาวิทยาลัย คือ จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เกษตรศาสตร์ และศิลปากร “... เพราะเห็นว่าวิทยาลัยการศึกษาทั้งห้าแห่งมีความสำคัญมากสำหรับประเทศชาติ มีเกียรติมาก

* ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วงเดือน นาราสังข์ อติตอาจารย์ภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

¹ จำนวนวิทยาเขตเริ่มลดลง โดยการยุบรวมวิทยาเขตในส่วนกลาง ส่วนวิทยาเขตในส่วนภูมิภาคได้แยกตัวและยกฐานะเป็นมหาวิทยาลัยต่างๆ

² พระราชดำรัสในโอกาสที่นายบุญถิ่น อัตถากร ปลัดกระทรวงศึกษาธิการนำครู และนักเรียนโรงเรียนราษฎรสอนศาสนาอิสลามจากภาคใต้เข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท วันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2515, ประมวลพระบรมราชาโชวาทและพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พุทธศักราช 2513 - 2514. (2550). หน้า 66.

แล้วก็เป็นการทำงานที่จะต้องใช้ความคิดที่ดี ความเข้มแข็ง ความเสียสละ ...”¹ พระองค์ได้เสด็จไปพระราชทานปริญญาบัตรแก่บัณฑิตของวิทยาลัยวิชาการศึกษาที่มีจำนวนวิทยาเขตเพิ่มมากขึ้นตามลำดับ และเสด็จไปทรงดนตรีที่วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตรถึง 2 ครั้งใน พ.ศ. 2512 และ 2515 เป็นการพระราชทานพระราชวโรกาสให้คณาจารย์และนิสิตได้เข้าเฝ้าใกล้ชิดอย่างไม่เป็นพิธีการ นำมาซึ่งความปลื้มปิติอย่างหาที่สุดมิได้แก่คณะผู้บริหาร คณาจารย์ บุคลากร และนิสิตของวิทยาลัยวิชาการศึกษาทุกคน ยิ่งไปกว่านั้น หลังจากคณะรัฐมนตรีมีมติให้ยกฐานะวิทยาลัยวิชาการศึกษาเป็นมหาวิทยาลัย เมื่อวันที่ 15 มีนาคม พ.ศ. 2517 พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงมีพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานชื่อมหาวิทยาลัยว่า “ศรีนครินทรวิโรฒ” ซึ่งมีความหมายว่า (มหาวิทยาลัย) ที่เจริญเป็นศรีสง่าแก่มหานคร ตามหนังสือของสำนักราชเลขาธิการ ลงวันที่ 6 มีนาคม พ.ศ. 2517

¹ พระราชดำรัสพระราชทานเนื่องในงานวันการศึกษาสัมพันธ์ ของวิทยาลัยวิชาการศึกษา ณ วิทยาลัยวิชาการศึกษา ถนนประสานมิตร วันเสาร์ที่ 15 มีนาคม 2512, *ประมวลพระราชดำรัสและพระบรมราโชวาท*. หน้า 100.

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้รับการพัฒนาให้เจริญก้าวหน้าตามลำดับ โดยเริ่มแรกมีวิทยาเขตทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค รวม 8 วิทยาเขต ในส่วนกลาง ได้แก่ วิทยาเขตประสานมิตร (มศว ประสานมิตร) ปทุมวัน (มศว ปทุมวัน) บางเขน (มศว บางเขน) และพลศึกษา (มศว พลศึกษา) วิทยาเขตในส่วนภูมิภาค ได้แก่ วิทยาเขตบางแสน (มศว บางแสน) มหาสารคาม (มศว มหาสารคาม) พิษณุโลก (มศว พิษณุโลก) และสงขลา (มศว สงขลา) ต่อมามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงสถานภาพของมหาวิทยาลัย กล่าวคือ ตั้งแต่ พ.ศ. 2532 วิทยาเขตในส่วนกลางทั้ง 4 แห่งได้ทยอยยุบรวมอยู่ที่มศว ประสานมิตร ส่วนวิทยาเขตในภูมิภาคก็ได้แยกตัวและยกฐานะเป็นมหาวิทยาลัย ได้แก่ มหาวิทยาลัยบูรพา (มศว บางแสน) มหาวิทยาลัยนเรศวร (มศว พิษณุโลก) มหาวิทยาลัยมหาสารคาม (มศว มหาสารคาม) และมหาวิทยาลัยทักษิณ (มศว สงขลา)

ระหว่างพ.ศ. 2517-2531 พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชได้เสด็จพระราชดำเนินในการพระราชทานปริญญาบัตรแก่บัณฑิตของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ทั้งในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด และพระราชทานพระบรมราชโองการที่เป็นแนวทางสำหรับการพัฒนามหาวิทยาลัยให้ยั่งยืน และพระบรมราชโองการที่นำประโยชน์เอื้อเกื้อกันต่อกันแก่บัณฑิตและศิษย์เก่าของมศวทุกวิทยาเขต ทั้งในด้านความคิดการทำงาน ตลอดจนการประพฤติปฏิบัติตน ในบทความนี้จะเน้นศึกษาพระบรมราชโองการที่จารึกอยู่ในประวัติศาสตร์สมัยเริ่มแรกของชาวมศว (พ.ศ. 2517-2531) ที่มี 8 วิทยาเขต และเป็นช่วงเวลาที่ยังมีมหาวิทยาลัยผลิตบัณฑิตทางด้านศึกษาศาสตร์เป็นหลัก พระบรมราชโองการส่วนใหญ่จึง สะท้อนถึงแนวพระราชดำริเกี่ยวกับ การพัฒนาการศึกษาและการพัฒนาคนซึ่งเป็นหัวใจของการพัฒนาประเทศให้ยั่งยืน

เสด็จพระราชทานปริญญาบัตร พ.ศ.2502 (ปฐมวาระ)
(ที่มา: หอจดหมายเหตุมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ)

เสด็จทรงดนตรี พ.ศ.2512

(ที่มา: หอจดหมายเหตุมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ)

พระบรมราโชวาทที่เกี่ยวกับการพัฒนาการศึกษา

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงให้ความสำคัญกับการพัฒนาทางการศึกษา เพื่อให้ประเทศมีความเจริญก้าวหน้า ด้วยทรงได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี เรื่องความสำคัญของการศึกษาที่ก่อประโยชน์ให้กับการพัฒนาประเทศตั้งแต่ยังทรงพระเยาว์ ประกอบกับเมื่อได้เสด็จเถลิงถวัลยราชสมบัติและได้เสด็จเยี่ยมพสกนิกรในส่วนภูมิภาค ตลอดจนถึงทูลกระหม่อมฯ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงพบว่า ราษฎรส่วนใหญ่มีฐานะยากจนและขาดการศึกษา ซึ่งเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ พระองค์จึงพระราชทานโครงการช่วยเหลือทางการศึกษา จำนวนมาก เช่น ได้พระราชทานทุน “ภูมิพล” แก่นิสิตนักศึกษาในมหาวิทยาลัยที่เรียนดี โปรดเกล้าฯ ให้ก่อตั้งมูลนิธิอานันทมหิดลเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนนิสิตนักศึกษาที่เรียนดีให้มีโอกาสไปศึกษาต่อในต่างประเทศ และนำวิชาความรู้แขนงต่างๆ กลับมาช่วยพัฒนาบ้านเมืองให้ก้าวหน้าทุกด้าน ทั้งด้านการแพทย์ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี เกษตรศาสตร์ สังคมศาสตร์และอักษรศาสตร์ และในพ.ศ. 2510 ได้พระราชทานเงินทุนเพื่อก่อตั้งโรงเรียนสงเคราะห์เด็กที่ยากจนและกำพร้าอนาถาในวัด รวม 4 แห่ง¹ นอกจากนี้ พระองค์ยังทรงให้ความสำคัญกับสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่เป็นผู้ผลิตบุคลากรทางการศึกษาโดยตรงเช่น มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สาระสำคัญของพระบรมราโชวาทที่เกี่ยวกับการพัฒนาการศึกษาที่พระราชทานแก่บัณฑิตของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒทั้ง 8 วิทยาเขต ได้แก่ วัตถุประสงค์ของการศึกษา และการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา

¹ จิรภา อ่อนเรือง. (2530). พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช (ในหลวงของเรา). หน้า 176.

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

ระหว่างวันที่ 25 - 28 มิถุนายน พ.ศ. 2523 พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ได้เสด็จพระราชดำเนินเพื่อพระราชทานปริญญาบัตรแก่บัณฑิตของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประจำปีการศึกษา 2522 ณ อาคารใหม่ สวนอัมพร และได้พระราชทานพระบรมราชาบาทที่เกี่ยวกับ วัตถุประสงค์ของการศึกษาซึ่งครอบคลุมถึงเรื่องความรู้ด้านวิชาการ การลงมือปฏิบัติ ความคิดวิริยฉัยและความประพฤติปฏิบัติ ดังนี้

... วัตถุประสงค์ของการศึกษานั้นคืออย่างไร กล่าวโดยรวบยอด ก็คือการทำใ้บุคคล มีปัจจัยหรือมีอุปกรณ์สำหรับชีวิตอย่างครบถ้วนเพียงพอ ทั้งในส่วนตัวความรู้ ส่วนความคิดวิริยฉัย ส่วนจิตใจและคุณธรรมความประพฤติ ส่วนความขยันอดทนและความสามารถ ในอันที่จะนำ ความรู้ความคิดไปใช้ปฏิบัติงานด้วยตนเองให้ได้จริงๆ เพื่อสามารถดำรงชีพอยู่ได้ด้วยมีความสุข ความเจริญมั่นคง และสร้างสรรค์ประโยชน์ให้แก่สังคมและบ้านเมืองได้ตามควรแก่ฐานะด้วย ...¹

วิชาความรู้อันพึงประสงค์นั้น ได้แก่วิชาและความรู้ที่ถูกต้อง ชัดเจน แม่นยำชำนาญ นำไปใช้การเป็นประโยชน์ได้พอเหมาะพอควร ทันทต่อเหตุการณ์ อย่างมีประสิทธิภาพ เราจะเสริม ความรู้ยิ่งขึ้นได้อย่างไร เบื้องต้นจะต้องเลิกคิดว่าเรียนวิชาไว้เพื่อสอบไล่ เพราะในชีวิตของเรา เราไม่ได้อยู่กับการกาผิดกาถูกในข้อสอบ หากแต่อยู่กับการทำงานและการวิริยฉัยปัญหาสารพัด ทางที่ถูกต้อง เราจะต้องชวนช่วยเปิดตาเปิดใจให้เรียนรู้อยู่เสมอ ทั้งโดยทางกว้างและทางลึก ... เมื่อรู้แล้ว ก็นำมาคิดพิจารณาให้เห็นประเด็น ให้เห็นส่วนที่เป็นเหตุ ส่วนที่เป็นผล ให้เห็นลำดับ ความเกาะเกี่ยวต่อเนื่องแห่งเหตุและผลนั้นๆ ไปจนตลอดให้เข้าใจโดยชัดเจนแน่นอน เพื่อให้สามารถ สำเนียงกำหนดและจดจำไว้ได้ ทั้งส่วนที่เป็นหลักเป็นทฤษฎี ทั้งส่วนเรื่องราวหรือรายละเอียด จักได้สามารถนำไปสั่งสอนผู้อื่น และนำไปเทียบเคียงใช้ให้เป็นประโยชน์ในการงาน หรือการคิดอ่าน แก้ปัญหาต่างๆ ในชีวิตต่อไป ...²

... การหาโอกาสนำความรู้ภาคทฤษฎีมาลงมือปฏิบัติก็ดี การฝึกหัดปฏิบัติงานเพื่อใช้แรงงาน ใช้ฝีมือใช้ความละเอียดถี่ถ้วนก็ดี เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งและต้องกระทำมิให้น้อยหน้าไปกว่าภาคทฤษฎี เพราะการศึกษาภาคนี้เป็นประโยชน์สร้างเสริมปัจจัยสำคัญของชีวิตในด้านความขยันขันแข็ง ความเข้มแข็ง ความอดทนพยายาม ความละเอียดรอบคอบของบุคคล ได้อย่างมากที่สุด ผู้ที่ปรกติ ทำอะไรด้วยตนเอง จะเป็นผู้มีอิสระ ไม่ต้องพึ่ง ไม่ต้องอาศัยผู้ใด จะไม่ต้องรอคอย ไม่ต้องผิตหวัง และจะได้รับผลสำเร็จสมใจนึกเสมอไป ...³

¹ พระบรมราชาบาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการการศึกษาจากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ณ อาคารใหม่ สวนอัมพร วันพุธ ที่ 25 มิถุนายน 2523, *ประมวลพระบรมราชาบาทและพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พุทธศักราช 2520 - 2523*. (2550). หน้า 467.

² พระบรมราชาบาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการการศึกษาจากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ณ อาคารใหม่ สวนอัมพร วันพฤหัสบดี ที่ 26 มิถุนายน 2523, *เล่มเดียวกัน*. หน้า 468.

³ พระบรมราชาบาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการการศึกษาจากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ณ อาคารใหม่ สวนอัมพร วันศุกร์ ที่ 27 มิถุนายน 2523, *เล่มเดียวกัน*. หน้า 470.

การให้เรียนดีนั้นจะอย่างไร ข้อแรกจะต้องสอนให้มีวิชาการศึกษาที่ดี ที่ถูกต้องแน่นแฟ้น ให้มีความสามารถ และมีหลักการในการปฏิบัติ ข้อสอง ต้องฝึกหัดอบรมในจิตใจและความประพฤติปฏิบัติ ให้รู้เหตุรู้ผล และความผิดชอบชั่วดี เพื่อมิให้นำความรู้ไปใช้ในทางเบียดเบียนกันและกัน ข้อที่สาม ต้องให้มีกำลัง และสุขภาพสมบูรณ์ทั้งทางกายทางใจ ผู้ที่ได้รับการศึกษาครบถ้วนเหมาะสมกันทุกด้านดังนี้ เชื่อได้ว่าจะเป็นผู้เข้มแข็งสามารถเต็มทีในการปฏิบัติ ทั้งทางกายและทางความคิดจิตใจ จะกระทำหน้าที่การงานใดก็จะมุ่งหวังผลหวังประโยชน์ที่แท้จริงของหน้าที่การงานนั้นเป็นใหญ่ ไม่หลงทาง ทั้งจะสามารถปฏิบัติบริหารอย่างมีประสิทธิภาพ ให้บรรลุผลอันสมบูรณ์ได้ด้วย ...¹

หน้าที่ของครู

... ในการให้การศึกษาแก่ผู้อื่น โดยเฉพาะแก่เยาวชน การให้การศึกษา นั้น กล่าวสั้นๆ โดยความหมาย รวบยอด คือการช่วยให้บุคคลค้นพบวิถีดำเนินชีวิตที่ถูกต้องเหมาะสม ไปสู่ความเจริญและความสุขตามอัตภาพ ตามนัยนี้ ผู้สอนมีหน้าที่ต้องหาความรู้และวิธีการดำเนินชีวิตมาให้ศิษย์ ได้รู้ได้ทราบ เพื่อให้สามารถเรียนรู้ต่อไป และดำเนินชีวิตต่อไปได้ด้วยดี จนบรรลุจุดหมาย ความรู้เกี่ยวกับทั้งวิธีการที่ต้องการนั้น มีอยู่ครบถ้วนพร้อมมูล ผู้ใดมีอุปาย หรือมีกระบวนการคิดการปฏิบัติ อันแยบคาย ย่อมแสวงหาและหยิบยกมาใช้ได้ โดยถูกต้องพอเหมาะพอดีตามต้องการอุปายอันแยบคาย ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่สุด ทั้งในการแสวงหาความรู้ ทั้งในการถ่ายทอดความรู้นี้ เกิดจากความระลึก ได้ถึงความรู้ที่ได้ผ่านพบมาแล้ว ประกอบกับความรู้ตัว ตื่นตัวและความคิดอัน่องไวเฉลียวฉลาด ซึ่งปรกติชนทุกคนจะฝึกฝนให้เกิดขึ้นได้ ไม่เกินวิสัย แล้วนำมาใช้ควบเข้ากับความรู้ความถนัดของตน ให้เป็นประโยชน์ได้ทุกโอกาส ...²

งานของครู นอกจากสอนให้รู้วิชาแล้ว ยังต้องฝึกฝนอบรมความประพฤติปฏิบัติแก่ศิษย์ด้วย งานประการหลังนี้ รู้สึกกันในเวลานี้ว่าทำได้ลำบากยากยิ่ง เลยเป็นเหตุให้หลายคนพากันละวางความสนใจไปเสียเฉยๆ ผู้ที่รู้อุปายอันแยบคาย จะไม่มองข้ามการอบรมความประพฤติของเด็ก เป็นอันขาด และย่อมจะพยายามทำงานด้านนี้ มิให้ย่อหย่อนไปกว่าการสอนวิชา เพราะเขาสามารถทำได้ คือผู้ฉลาดย่อมรู้ธรรมชาติของเด็กว่าเด็กวัยใด ลักษณะใด ชอบการอบรมแบบใด ... แต่ไม่ว่าจะสอนเด็กวัยใด ผู้สอนจะต้องลงมือประพฤติเป็นตัวอย่างด้วยตัวเอง ให้ได้เห็นได้ดูอยู่ตลอดเวลา โดยไม่ละเลยความประพฤติปฏิบัติที่ต้องการจะให้เกิดมีในตัวเด็ก ...³

¹ พระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประจำปีการศึกษา 2520-2521 ณ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา วันจันทร์ ที่ 25 กันยายน 2521, *ประมวลพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พุทธศักราช 2520 - 2523*. (2550). หน้า 246.

² พระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ณ สวนอัมพร วันอังคาร ที่ 19 มิถุนายน 2522, *เล่มเดียวกัน*. หน้า 314.

³ พระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ณ สวนอัมพร วันอังคาร ที่ 21 มิถุนายน พ.ศ. 2522, *เล่มเดียวกัน*. หน้า 317.

คุณสมบัติของครูผู้มิวิชา

... ข้าพเจ้ามีความประสงค์จะชี้ให้เห็นว่า คนเราจะแสวงหาแต่วิชาการฝ่ายเดียวไม่ได้ ผู้มิวิชากรจำเป็นต้องมีคุณสมบัติในตัวเอง นอกจากวิชาความรู้ด้วย จึงจะนำตนนำชาติให้รอดและเจริญได้ คุณสมบัติพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับทุกคนนั้น ที่สำคัญได้แก่ ความรู้จักผิดชอบชั่วดี ความละเอียดรอบคอบ ความซื่อสัตย์สุจริต ทั้งในความคิดและการกระทำ ความไม่เห็นแก่ตัว ไม่เอารัดเอาเปรียบผู้อื่น ความไม่มั่งง่าย หยาบคาย กับอีกสิ่งหนึ่งที่สำคัญเป็นพิเศษ คือ ความขยันหมั่นเพียรพยายามฝึกหัดประกอบการงานทุกอย่างด้วยตนเอง ด้วยความตั้งใจ ไม่ละเลย ไม่ทอดทิ้ง คุณสมบัติเหล่านี้เป็นองค์ประกอบที่สำคัญ ที่จะทำให้การศึกษาสมบูรณ์เป็นประโยชน์จริง เป็นสิ่งซึ่งครูจะต้องปลูกฝังให้เจริญขึ้นในตัวนักเรียนให้ครบถ้วน เพื่อให้เด็กเติบโตขึ้นเป็นคนดีมีคุณเป็นผู้สามารถสร้างประโยชน์ให้แก่ตนเองและประเทศชาติได้ ขอให้ท่านทั้งหลายเอาใจใส่ศึกษาในความจริงข้อนี้ และถือเอาเป็นหน้าที่ที่จะต้องพยายามทำให้ถูกต้องครบถ้วน โดยจดจำรำลึกไว้เสมอตลอดเวลากว่า คนชั่ว คนคร้าน คนหยาบ คนไม่มีอายนั้น ถึงจะมีความรู้ท่วมหัวกันเท่าใด ก็ไม่มีประโยชน์ เพราะสร้างสรรค์อะไรไม่ได้ ได้แต่ทำลายอย่างเดียว ...¹

พระบรมราโชวาทที่เกี่ยวกับการพัฒนาคน

การพัฒนาคนเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาประเทศ รัฐบาลแต่ละสมัยที่ผ่านมาได้เห็นความสำคัญและอนุวัติงบประมาณจำนวนมหาศาลเพื่อพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ทำให้บุคคลที่มีความรู้ความสามารถได้รับการศึกษาระดับสูงและนำความรู้มาช่วยกันพัฒนาประเทศ ในการเสด็จพระราชทานปริญญาบัตรแก่บัณฑิตของมหาวิทยาลัยต่าง ๆ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงเน้นย้ำให้บัณฑิตของแต่ละมหาวิทยาลัยมีจิตสำนึก ตระหนักถึงการทำงานตอบแทนประเทศชาติและประชาชนผู้เสียภาษีอยู่เสมอ เพราะ “... การที่มีความสำเร็จนี้ ... ยังมีผู้ช่วยเหลืออื่นอีกมากที่อยู่ภาระท่านทางอ้อม ... บุคคลทั้งนั้นคือประชาชนคนไทยทั้งหมด ประชาชนเป็นผู้เสียภาษีอากรให้แก่รัฐ ซึ่งได้นำมาบำรุงการศึกษา ... โดยเฉพาะระดับอุดมศึกษาที่ท่านสำเร็จแล้วนี้ ก็ต้องใช้เงินทองมิใช่น้อย ... ”² และเมื่อสำเร็จการศึกษาแล้ว “... งานของท่านในอนาคต คืองานสร้างความเจริญมั่นคงของประเทศ เป็นงานใหญ่ซึ่งผูกพันท่านให้ต้องร่วมกันกระทำอยู่ตลอดชีวิต งานนี้จะกระทำสำเร็จได้ก็โดยที่ทุกคนเข้าใจซาบซึ้งถึงคุณของชาติบ้านเมืองและทำงานทุกอย่างด้วยสติ สำนึกถึงหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติเพื่อส่วนรวม ... ”³

พระบรมราโชวาทที่เกี่ยวกับการพัฒนาคนที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชพระราชทานแก่บัณฑิตของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒส่วนใหญ่ทรงเน้นเรื่องการพัฒนาคุณภาพของคน ซึ่งเป็นหัวใจของการพัฒนาด้านการศึกษา ประเด็นสำคัญได้แก่ การเป็นบัณฑิตที่มีคุณภาพ การทำหน้าที่ตอบแทนสังคมและการปฏิบัติตนเพื่อส่วนรวม

¹ พระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการการศึกษากจากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ณ สวนอัมพร วันศุกร์ ที่ 22 มิถุนายน 2522, *เล่มเดียวกัน*, หน้า 319.

² พระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ วันพฤหัสบดี ที่ 26 ธันวาคม 2511, *ประมวลพระราชดำรัสและพระบรมราโชวาท (2513)*, หน้า 29.

³ พระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตร ประกาศนียบัตร และอนุปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการการศึกษาศาสนาวิชาและวิชาต่างๆ ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ณ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ วันพฤหัสบดีที่ 16 มกราคม 2512, *เล่มเดียวกัน*, หน้า 41.

การเป็นบัณฑิตที่มีคุณภาพ

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงมีพระราชดำริว่าผู้ที่ได้รับการศึกษาสูงในสาขาวิชาการต่างๆ แม้จะผ่านการทดสอบจากครูบาอาจารย์ตามเกณฑ์ และสำเร็จการศึกษาจนได้เป็นบัณฑิตแล้วก็ตาม หากยังต้องฝึกฝนตนให้มีคุณภาพเพื่อฟันฝ่าอุปสรรคต่างๆ ให้ลุล่วงไปได้ ดังพระบรมราชาบาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตสงขลา เมื่อวันที่ 25 กันยายน พ.ศ. 2523 ดังนี้

ผู้ที่ศึกษาจากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ส่วนใหญ่จะได้ทำงานเกี่ยวกับการเรียนการสอน ตลอดเวลา จำเป็นต้องมีหลักวิชาดี และมีความรอบรู้รอบตัวทุกด้านอย่างกว้างขวาง การที่มหาวิทยาลัยจัดสอนศิลปศาสตร์สาขาต่างๆ เพิ่มขึ้น จึงเป็นการส่งเสริมความรู้ของนักศึกษาอย่างสำคัญ อันจะเป็นพื้นฐานและปัจจัย ทั้งสำหรับการศึกษาและการให้การศึกษาแก่ผู้อื่นในกาลต่อไป และการที่จะกระทำสิ่งใดให้สำเร็จผลได้สมบูรณ์ดีงามไม่บกพร่องต่างพร้อย นั้น สำคัญอยู่ที่จะต้องมีกำลัง กำลังนี้เป็นกำลังภายในตัวบุคคล ซึ่งบุคคลจะต้องสร้างให้แก่ตนเอง เพราะไม่มีใครจะสามารถสร้างให้ได้ กำลังอย่างหนึ่งได้แก่ศรัทธา คือความเชื่อที่ถูกต้องว่า การงานที่เป็นภาระหน้าที่ของตนมีประโยชน์จริง อย่างที่สอง ได้แก่ความมีวินัยที่ดีและมั่นคง ที่จะควบคุมระดับประคองตนเอง ให้ปฏิบัติภารกิจนั้นโดยเข้มแข็งและสุจริต อย่างที่สาม ได้แก่ความมีสติรอบคอบ ที่จะป้องกันมิให้เกิดความประมาทและความผิดพลาดเสียหาย อย่างที่สี่ ได้แก่ความมีใจตั้งมั่น แน่วแน่ที่จะปฏิบัติให้เที่ยงตรงสม่ำเสมอ โดยไม่ขาดสาย จนบรรลุผลสำเร็จ อย่างที่ห้า ได้แก่ความมีวิชาความรู้ พร้อมทั้งความเฉลียวฉลาดในเหตุในผล ที่จะนำมาใช้พิจารณาวินิจฉัยในการประกอบกิจการงานให้บรรลุเลิศ กำลังดังกล่าวต่างเป็นปัจจัยอาศัยและส่งเสริมซึ่งกันและกัน จะอำนวยผลสำเร็จสมบูรณ์ได้ ต้องประกอบกันพร้อมทั้ง 5 ประการ ถ้าอย่างใดอย่างหนึ่งบกพร่องขาดไป ก็จะทำให้เป็นอย่างอื่นเสื่อมถอยตามกันไปหมด เพราะฉะนั้น เมื่อบัณฑิตจะศึกษาและเสริมสร้างกำลังทั้ง 5 ขึ้นในตนเอง จึงควรที่จะต้องทำให้ครบให้พร้อม แล้วแต่ละคนจะเป็นผู้สามารถเก่งกล้า และจะประสบผลสำเร็จในภารกิจงานตามที่ปรารถนาทุกประการ¹

การทำหน้าที่ตอบแทนสังคมและการปฏิบัติตนเพื่อส่วนรวม

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงย้ำเตือนบัณฑิตของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒให้ตระหนักถึงการทำหน้าที่ต่อสังคมและการปฏิบัติตนเพื่อส่วนรวม ดังนี้

ผู้ที่ได้เข้ามาเรียนในมหาวิทยาลัยนับว่าเป็นผู้มีโชคดีและมีโอกาสดีเยี่ยม ที่ได้รับความเกื้อกูลและสนับสนุนจากส่วนรวม ให้ได้รับการศึกษาวิชาการชั้นสูง จึงเกิดเป็นหน้าที่ขึ้นมาที่จะต้องตั้งใจและเพียรพยายามเล่าเรียนให้มีความรู้จริงๆ สำหรับนำไปใช้ก้าวหน้า ตอบแทนสังคม ทำการงานสำคัญที่ต้องใช้วิชาการ เพื่อสร้างสรรค์สิ่งที่เป็นประโยชน์เป็นความเจริญก้าวหน้า

¹ พระบรมราชาบาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตสงขลา วันพฤหัสบดี ที่ 25 กันยายน 2523, *ประมวลพระบรมราชาบาทและพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พุทธศักราช 2520 - 2523*. (2550). หน้า 498.

ตอบแทนสังคม บัณฑิตทั้งหลายได้รับโอกาสอันดีแล้ว และได้รับความรู้พร้อมทั้งปริญญาบัตร ครอบงำวิญญานะของตัวเองแล้ว ควรอย่างยิ่งที่จะมุ่งมั่นทำหน้าที่ที่มีอยู่ให้ครบถ้วน ขอให้แต่ละคน ตั้งใจและเพียรพยายามนำความรู้ ความคิด และความสามารถ มาใช้ในการปฏิบัติงานให้เป็นผล เป็นความสำเร็จสร้างสรรค์จริง ๆ จักได้นำพาตน สังคม และประเทศชาติไปสู่ความเจริญวัฒนาได้ด้วย ความมั่นคงและสวัสดิ ...¹

มหาวิทยาลัยเป็นสถาบันที่เปิดสอนสรรพวิทยาการที่นิยมศึกษาค้นคว้ากันทั่วโลกที่ วิญญูชน ไม่ว่าชาติใด ภาษาใด จากถิ่นฐานใด มีสิทธิ์สมัครเข้ามาอาศัยเล่าเรียนร่วมนกันได้ มีเป้าหมาย ที่จะอบรมผู้เข้ามาอาศัยศึกษานั้นให้ได้เรียนรู้อย่างเหมาะสมพอเพียง ทั้งวิทยาการ ประสบการณ์ และคุณธรรมของการอยู่ร่วมกัน สำหรับนำไปปฏิบัติบริหารกิจการทั้งปวงอย่างมีระบบ มีประสิทธิภาพ และประสานสอดคล้อง ให้เกิดความเจริญมั่นคง และความผาสุกสงบแก่คนในชาติ และในโลก ท่านทั้งหลายได้เข้ามาอยู่มาเรียนในมหาวิทยาลัยจนครบจบหลักสูตร ควรจะได้เรียนรู้แจ้งชัด แล้วถึงจุดหมาย หน้าที่ และความรับผิดชอบของตนเองในอนาคต ขอให้แต่ละคนตั้งใจพยายาม ประพฤติปฏิบัติ ให้สมควรแก่ภูมิปัญญาและการศึกษาที่ได้รับอบรมมา จะทำสิ่งใดการใด ควรจะ ได้คำนึงถึงประโยชน์ส่วนใหญ่อยิ่งขึ้นเป็นสำคัญ และยึดถือความปรองดองเป็นปีกแผ่นของบ้าน เมือง ของมนุษยชาติเป็นหลัก ใช้สติ คือความระลึกรู้ ควบคุมประคับประคองความคิดอ่านให้เที่ยงตรงยุติธรรม ใช้ปัญญาคือความฉลาดรู้แจ้งแจ้งในเหตุในผล เป็นเครื่องวินิจฉัยตัดสินใจ ในทุกเรื่องทุกกรณี ไม่ให้มีอคติเข้าครอบงำ เชื่อว่าจะสามารถพาตัวให้บรรลุความสำเร็จและความเจริญมั่นคงในชีวิตตั้งมุ่งหวังได้เป็นแน่นอน ...²

พระบรมราชาโฆวาทที่พระราชทานแก่บัณฑิตและนิสิตของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒในสมัยแรกๆ (พ.ศ. 2517-2531) สะท้อนถึงพระอัจฉริยภาพของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ในด้านการศึกษาและการพัฒนาประเทศ พระองค์ทรงเน้นความสำคัญของการพัฒนาการศึกษาและการพัฒนาคนซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญของการพัฒนาประเทศให้ยั่งยืน เนื่องจากประเทศไทยเป็นประเทศกำลังพัฒนา จำเป็นต้องผลิตบุคลากรทางการศึกษาที่มีคุณภาพจำนวนมากเพื่อช่วยกันขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒซึ่งเป็นสถาบันอุดมศึกษาที่ผลิตบัณฑิตด้านการศึกษาโดยตรงจึงได้รับ พระมหากรุณาธิคุณสั่งเกล้าสั่งกระหม่อมในการพระราชทานพระบรมราชาโฆวาทเพื่อเป็นแนวทางให้บัณฑิตสมควร เกิดความรู้ความเข้าใจและนำความรู้ ตลอดจนประสบการณ์จากการศึกษาในมหาวิทยาลัยไปปฏิบัติในชีวิตจริง ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุด อันจะนำความเจริญรุ่งเรืองก้าวหน้าที่ยั่งยืนมาสู่ประเทศชาติ

¹ พระบรมราชาโฆวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประจำปี การศึกษา 2517-2518 ณ หอประชุม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร วันจันทร์ ที่ 21 มิถุนายน 2519, *ประมวลพระบรมราชาโฆวาทและพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พุทธศักราช 2517 - 2519.* (2550). หน้า 348.

² พระบรมราชาโฆวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางแสน ประจำปีการศึกษา 2526 ณ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางแสน วันอังคาร ที่ 24 กรกฎาคม 2527, *ประมวลพระบรมราชาโฆวาทและพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พุทธศักราช 2524 - 2528.* (2550). หน้า 355.

พระบรมราโชวาทเหล่านี้ได้จารึกอยู่ในประวัติศาสตร์ของชาวมศว โดยเฉพาะในความทรงจำของศิษย์เก่ามศว ทั้ง 8 วิทยาเขตที่เกิดทุนไว้ไม่รู้ลืมด้วยความปลื้มปิติที่ได้รับพระมหากรุณาธิคุณอันเป็นมงคลสูงสุดในฐานะบุคลากรทางการศึกษาที่เป็นส่วนหนึ่งขององค์การที่ขับเคลื่อนการศึกษาของชาติ

อย่างไรก็ตามเมื่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒเติบโตขึ้นตามกาลเวลา และปรับเปลี่ยนทิศทางการผลิตบัณฑิตสาขาวิชาต่างๆ เพิ่มมากขึ้น การผลิตบัณฑิตเพื่อสร้างบุคลากรทางการศึกษาจึงเป็นเพียงภารกิจส่วนหนึ่งของมหาวิทยาลัย ขณะที่การจัดการศึกษาของชาติที่เคยผ่านมือของบัณฑิตมศว ซึ่งเป็นผลิตผลของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒทั้ง 8 วิทยาเขตในอดีตกลับเผชิญวิกฤตด้านคุณภาพที่มีความซับซ้อนมากขึ้นตามพัฒนาการของสังคม บางที่หากชาวมศว ในปัจจุบันหวนย้อนกลับไปศึกษาพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชเกี่ยวกับการพัฒนาด้านศึกษาเพียงเฉพาะที่จารึกอยู่ในประวัติศาสตร์ของชาวมศวในอดีต และนำไปลงมือปฏิบัติอย่างจริงจังตามแนวพระราชดำริแล้ว ปัญหาเรื่องการศึกษาของชาติที่รัฐบาลทุ่มเทงบประมาณจำนวนมหาศาล แต่ยงวนเวียนอยู่ภายในเขาวงกตที่มองไม่เห็นแสงสว่างที่ปลายทางอาจพบทางออกที่สร้างความหวังให้การพัฒนาการศึกษาของประเทศในยุคไทยแลนด์ 4.0 สมดังแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชที่ทรงมุ่งหมายให้มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒผลิตบุคลากรทางการศึกษาที่เป็นผู้นำประโยชน์ต่อการพัฒนาการศึกษาของชาติ และมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒก็จะเป็นมหาวิทยาลัย “ที่เจริญเป็นศรีสง่าแก่มหานคร” อย่างแท้จริง

บรรณานุกรม

- กองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ. (2550). *ประมวลพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พุทธศักราช 2493 – 2512*. กรุงเทพฯ : บริษัทเกรย์แมทเทอร์ จำกัด.
- (2550) *ประมวลพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พุทธศักราช 2513 – 2514*. กรุงเทพฯ : บริษัทเกรย์แมทเทอร์ จำกัด.
- (2550) *ประมวลพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พุทธศักราช 2515 – 2516*. กรุงเทพฯ : บริษัทเกรย์แมทเทอร์ จำกัด.
- (2550) *ประมวลพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พุทธศักราช 2517 – 2519*. กรุงเทพฯ : บริษัทเกรย์แมทเทอร์ จำกัด.
- (2550) *ประมวลพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พุทธศักราช 2520 – 2523*. กรุงเทพฯ : บริษัทเกรย์แมทเทอร์ จำกัด.
- (2550) *ประมวลพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พุทธศักราช 2524 – 2528*. กรุงเทพฯ : บริษัทเกรย์แมทเทอร์ จำกัด.
- (2550) *ประมวลพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พุทธศักราช 2529 – 2534*. กรุงเทพฯ : บริษัทเกรย์แมทเทอร์ จำกัด.
- จิรภา อ่อนเรือง. (2530) *พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช (ในหลวงของเรา). พระบรมราโชวาทและพระราชดำรัส*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กรุงเทพ (1984) จำกัดร่วมสำเนา.
- ราชเลขาธิการ, สำนัก. (2513) *ประมวลพระราชดำรัสและพระบรมราชโองการ*. ม.ป. ม.ท.
- (2531) *พระบรมราโชวาทและพระราชดำรัส*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กรุงเทพ (1984) จำกัด.
- ศรีนครินทรวิโรฒ, มหาวิทยาลัย. (2544) *วันมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ 2544*. กรุงเทพฯ : สันติศิริการพิมพ์.